

การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการวิจัย GRADUATE RESEARCH FOR ENHANCING THE QUALITY OF RESEARCH STANDARDS

ชัชจรียา ไบลี^{*}
Chatjariya Baile^{*}

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Graduate School, Udon Thani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยทางการศึกษา หรือทางสังคมศาสตร์ สามารถดำเนินการวิจัยได้หลากหลายวิธี ทั้งกรณีการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงประยุกต์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรัชญาและแนวคิดในการศึกษาหาความจริง โดยมีวิธีวิจัยเป็นที่ยอมรับในระดับบัณฑิตศึกษา 2 แนวความคิด คือ แนวคิดปฏิฐานนิยม แนวคิดนี้เชื่อในการค้นพบความจริงของปรากฏการณ์ที่สามารถจับต้อง แง่จับวัดค่าได้ หรือเป็นแบบนิรนัย เป็นที่มาของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ อาทิเช่น การพัฒนาตัวบ่งชี้ และการสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง ทั้งนี้ แนวคิดแบบปรากฏการณ์นิยม เชื่อว่าการวิจัยที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายงานวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ในบางเรื่องได้ ดังนั้น วิธีการแสวงหาความรู้ หรือความจริงจึงเป็นการใช้เหตุผลแบบอุปนัย แนวคิดนี้เป็นที่มาของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ อาทิเช่น การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา การวิจัยปรากฏการณ์วิทยา การศึกษาเฉพาะกรณี การวิจัยทฤษฎีฐานราก และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเชิงประยุกต์ อาทิเช่น การวิจัยเชิงนโยบาย วิจัย

^{*} ผู้ประสานงาน: ชัชจรียา ไบลี
อีเมล: chatjariya@hotmail.com

อนาคต การวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการวิจัยเชิงประเมิน เป็นต้น ซึ่งอาจใช้วิธีการวิจัยแบบผสม

คำสำคัญ: การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา, คุณภาพ, มาตรฐานการวิจัย

Abstract

Graduate research, especially research in education or social science, can be conducted in various ways, namely, quantitative research, qualitative research, and applied research depending on the philosophy and concept fact findings. There are two concepts regarding the research methods that have been accepted at the graduate level: Positivism that which believes in discovering the fact of the concrete or deductive. This leads to quantitative research methodology, for instance, the development of indicators and structural equation models; and Phenomenalism which believes that research based on scientific methods alone cannot solely explain some social science research. Therefore, the method of knowledge retrieval and fact findings is an inductive reasoning This leads to qualitative research methodology, for instance, ethnographic research, phenomenology research, case study, grounded theory study and action research. In addition, there are applied research such as policy research, future research, research and development, participatory action research and evaluation research which could implement the mixed method.

Keywords: Graduate Research, Quality, Research Standards

บทนำ

การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยทางการศึกษา ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ สามารถดำเนินการวิจัยได้หลากหลายวิธี ทั้งกรณีการวิจัยเชิงปริมาณและกรณีการวิจัยเชิงคุณภาพ ตลอดจนกรณีการวิจัยเชิงประยุกต์ ก็มีแบบแผนการวิจัยที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรัชญาและแนวคิดในการศึกษาหาความจริง กับการเป็นมาตั้งแต่อดีต เพื่อความพยายามค้นหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยอย่างมีเหตุผล ทำให้เกิดกระบวนการวิจัยหลากหลายรูปแบบ โดยมีวิธีวิจัยเป็นที่ยอมรับในระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับดุษฎีบัณฑิต วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology) มีความสัมพันธ์ของกระบวนการทศน์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย กระบวนการวิจัย และวิธีการวิจัย สามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธี อาทิเช่น กรณีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) ทั้งนี้แต่ละวิธีวิจัยมีหลักการและกระบวนการเกี่ยวกับการวิจัยในการแสวงหา ความรู้และความจริง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ออกแบบการวิจัยให้เกิดความน่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาแนวคิดทางการวิจัย

ปรัชญา เป็นศาสตร์เกี่ยวกับการหาความรู้ ความจริง เพื่ออธิบายเหตุการณ์และสิ่งต่าง ๆ ตามหลักเหตุและผลอย่างกว้างๆ โดยใช้หลักการของวิชาตรรกวิทยาเป็นเครื่องมือ ปรัชญา แนวคิดทางการวิจัย จำแนกอย่างกว้างๆ ได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) **กลุ่มปรัชญาบริสุทธิ์** (Pure Philosophy) เป็นวิชาที่ว่าด้วยความเป็นจริง แบ่งออกเป็น 3 สาขา คือ อภิปรัชญา (Metaphysics) ญาณวิทยา (Epistemology) และคุณวิทยา (Axiology) **อภิปรัชญา** เป็น ศาสตร์ที่ว่าด้วยความเป็นจริงหรือสสารัตถะ (Reality Essence) ว่ามีจริงหรือไม่ ศึกษาความมีอยู่ ของความแท้จริงนั้นเป็นจริงอย่างไร เข้าใจด้วยเหตุผล **ญาณวิทยา** หรือ ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) จะอธิบายถึงปัญหาเกี่ยวกับที่มาของความรู้ แหล่งเกิดของความรู้ ธรรมชาติของความรู้ และเหตุแห่งความรู้ที่แท้จริง **คุณวิทยา** เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่า จำแนกออกเป็น 2 แขนง คือ จริยศาสตร์ (Ethics) และสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) 2) **กลุ่ม วิทยาศาสตร์** แบ่งออกเป็น 3 แนวคิด ดังนี้ **แนวคิดปฏิฐานนิยม (Positivism)** ปรัชญา วิทยาศาสตร์ที่มีรากฐานมาจากปรัชญาลัทธิประจักษ์นิยม (Empiricism) หลักการเชิงคาดเดา

(Speculation) หรือการหยั่งรู้จากภายใน (Intuition) จะต้องถูกแทนที่ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ (สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต, 2553: 32) เชื่อว่าความจริงนั้นเป็นสิ่งที่มียอยู่แล้วในธรรมชาติ ความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์ค้นพบจากประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสและความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้มานั้นเป็นความจริงที่สมบูรณ์ที่สุด วิธีค้นหาความจริงที่ง่าย รวดเร็วและน่าเชื่อถือที่สุด กลุ่มนี้มีความเชื่อเน้นการศึกษาที่เป็นวัตถุดิบที่สามารถสัมผัส จับต้องได้ เจาะลึก วัดค่าได้อย่างเป็นวัตถุวิสัย (Objective) หรือหาความรู้แบบนิรนัย (Deductive) ความเชื่อกลุ่มนี้ทำให้เกิด **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ** ทำให้การค้นพบความจริงในลักษณะเป็นกฎ ทฤษฎีต่าง ๆ **แนวคิดเหตุผลนิยม (Rationalism)** เชื่อว่า ความรู้เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด **แนวคิดการสร้างสรรคนิยม (Constructivism)** เชื่อว่า ทฤษฎีเป็นตัวชี้นำการสังเกต ที่เกิดขึ้นมาจากจิตสร้างสรรค์ (Creative Minds) ของมนุษย์ (West & Pines, 1985: 37)

3) **กลุ่มมนุษยศาสตร์หรือมนุษยนิยม (Humanism)** เป็นประเภทกว้างๆ ของปรัชญาเชิงจริยศาสตร์ ที่ยืนยันถึงความสง่างามและคุณค่าของมนุษย์ทุกคน โดยได้รับการยอมรับโดยมนุษย์ทั่วไปที่มีคุณภาพเชิงตรรกะหรือเชิงเหตุผล เชื่อว่าความจริงมีลักษณะเป็นอัตวิสัย (Subjective) ทิศนา ขมมณี (2550: 50-55) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมให้ความสำคัญของการเป็นมนุษย์ และมองมนุษย์ว่ามีคุณค่า มีความดีงาม มีความสามารถ มีความต้องการ และมีแรงจูงใจภายในที่จะพัฒนาศักยภาพของตน กลุ่มแนวความคิดทางมนุษยศาสตร์ เรียกว่า “ปรากฏการณ์นิยม (Phenomenalism)” การหาความรู้แบบอุปนัย (Inductive) เป็นฐานแนวคิดหลักในการเกิด **ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ** และ 4) **กลุ่มสังคมศาสตร์** ปรัชญาญาณวิทยา เป็นปรัชญาสังคมศาสตร์และทฤษฎีความรู้ การหาความจริงเป็นเรื่องเกี่ยวกับโลกสังคม เป็นการค้นหาค้นกับผู้คนและมิติต่าง ๆ ของสังคม ค้นหาจากตำรา ประสบการณ์ จากการซักถาม จึงเรียกว่า Social Epistemology กลุ่มสังคมศาสตร์ (Social Science) คือ สาขาวิชาที่ใช้ระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์ เพื่อศึกษาโลกในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ หน่วยสังคมต่าง ๆ ของมนุษย์ รวมทั้งพฤติกรรมของมนุษย์ในแง่มุมต่าง ๆ สังคมศาสตร์แตกต่างจากมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์เน้นการหาความรู้และความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินพฤติกรรมของมนุษย์และปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยกระบวนการแบบปฏิฐานนิยม ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ กลุ่มปรากฏการณ์นิยมมีความเชื่อว่าปรากฏการณ์ทางสังคมมีความเคลื่อนไหว

เปลี่ยนแปลงหรือมีค่าเป็นพลวัตสูง การเข้าใจปรากฏการณ์ ไม่สามารถทำได้โดยการแจกแจง
วัดค่าเป็นตัวเลข ความเชื่อนี้ทำให้เกิดระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา

การวิจัยเป็นวิธีการแสวงหาความรู้ใหม่อย่างเป็นระเบียบแบบแผน โดยใช้กระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการอธิบาย (Explanation) ทำนาย (Prediction)
และควบคุม (Control) งานวิจัยในระดับบัณฑิตศึกษาจะต้องพัฒนาให้เป็นงานวิจัยที่มี
คุณภาพ เกิดองค์ความรู้ใหม่ และนำไปใช้ประโยชน์ได้ ในขณะที่ผู้ทำวิจัยก็สำเร็จการศึกษา
ออกไปเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีศักยภาพสูงที่จะสามารถเป็นกำลังสำคัญให้แก่หน่วยงาน
สังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับในปัจจุบันเกิดภาวะการแข่งขัน
ของสถาบันอุดมศึกษาสูงมาก รวมทั้งมีระบบการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
จากหน่วยงานที่กำกับนโยบายมากขึ้น การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา สามารถดำเนินการได้
หลากหลายวิธี มีรายละเอียด ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นวิธีค้นหาความรู้และความจริง
โดยเน้นที่ข้อมูลเชิงตัวเลข เป็นการออกแบบวิธีการวิจัยให้มีการควบคุมตัวแปรที่ศึกษาต้อง
จัดเตรียมเครื่องมือรวบรวมข้อมูลให้มีคุณภาพ ใช้วิธีการทางสถิติช่วยวิเคราะห์และประมวล
ข้อมูล เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อย ได้แก่

การพัฒนาตัวบ่งชี้ (The Development of Indicators) วิธีการดำเนินการวิจัยมี 4
ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การพัฒนาแบบจำลองเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ ขั้นที่ 2 การสร้างและ
ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้และเครื่องมือวิจัย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิค
การวิเคราะห์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relationship) โดยใช้โปรแกรม LISREL
ขั้นที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล นำเครื่องมือที่หาคุณภาพแล้วไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
กลุ่มเป้าหมาย ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอรายงาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
สำเร็จรูปทางสถิติ ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การสร้าง
สเกล องค์ประกอบย่อยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor
Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second - Order Confirmatory
Factor Analysis) โดยใช้โปรแกรม LISREL และจัดทำเป็นรายงานการพัฒนาตัวบ่งชี้
นอกจากนี้ยังมีสรุปขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้อีกวิธีตามแบบของ นางลักษณ์ วิรัชชัย (2551: 8-15)

6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ การนิยามตัวบ่งชี้ การรวบรวมข้อมูล การสร้างตัวบ่งชี้ การตรวจสอบตัวบ่งชี้ และการนำเสนอรายงาน

การสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติเทคนิคหนึ่งที่ใช้ในการทดสอบ และประมาณค่า ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal Relationships) การสร้างโมเดลสมการโครงสร้าง มีวัตถุประสงค์เพื่อการทดสอบทฤษฎี (Theory Testing) หรือเพื่อสร้างทฤษฎี (Theory Building) กรณีการทดสอบทฤษฎี สร้างโมเดลด้วยวิธีการเชิงอนุมาน (Deductive) หรือการวิจัยเชิงปริมาณ เริ่มต้นจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยเพื่อกำหนดโมเดลสมมติฐานที่แสดงเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Model) ที่จะได้รับการทดสอบจากข้อมูลที่รวบรวมได้ว่ามีความสอดคล้องกันหรือลงตัว (Fit) กันหรือไม่ โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) กรณีการสร้างทฤษฎี สร้างโมเดลด้วยวิธีการเชิงอุปมาน (Inductive) หรือการวิจัยเชิงคุณภาพ แล้วใช้ข้อมูลประมาณค่าของพารามิเตอร์อิสระ (Free Parameters) สถิติวิเคราะห์ SEM เป็นสถิติวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ในยุคสังคมความรู้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2548: 16-17)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นวิธีค้นหาความจริงจากเหตุการณ์ และสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ตามความเป็นจริง โดยพยายามวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Insight) จากภาพรวมหลายมิติ ซึ่งปล่อยให้สภาพทุกอย่างอยู่ในธรรมชาติ ไม่มีการจัดกระทำสิ่งที่เกี่ยวข้องใด ๆ เลยได้แก่

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Study) เป็นการวิจัยที่มุ่งอธิบายและตีความข้อมูลทางสังคม เจตคติ ความเชื่อ ความรู้สึก วัฒนธรรม ภาษา และพฤติกรรมของมนุษย์ วิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคม โดยใช้วิธีการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงที่มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) การเข้าสู่สนามและการกำหนดบทบาทผู้วิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 4) การเสนอผลสรุปการวิจัย การวิจัยรูปแบบนี้สามารถนำไป ศึกษากลุ่มทางสังคม วัฒนธรรม สถาบัน และองค์กรร่วม ผู้วิจัยจะใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการอธิบายและตีความผลของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหลักและใช้วิธีการอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อให้มีความเที่ยง (Reliability) และความตรง (Validity) ในเรื่องที่ศึกษา โดยมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือหลักที่สำคัญในการเก็บข้อมูล

วิธีการวิจัยแบบนี้เหมาะสำหรับแสวงหาความรู้ประเด็นใหม่ ๆ หรือความรู้ที่ยังมีข้อมูลจำกัด วิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา มีข้อจำกัดของการนำไปใช้งานที่จะต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นเวลานาน มีความยุ่งยากในการวิเคราะห์และตีความของผลการศึกษา ลักษณะสำคัญของการเป็นชาติพันธุ์วรรณา คือ การมุ่งทำความเข้าใจพฤติกรรมของกลุ่มชน ไม่ใช่ของบุคคล ให้ความสำคัญแก่ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรมเป็นพิเศษ มโนทัศน์ทางวัฒนธรรมและสังคมยังคงเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณา แต่โดยภาพรวมแล้ววิธีการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาก็ยังคงความเป็น “เชิงคุณภาพ” อย่างเต็มรูปแบบ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550: 153)

การวิจัยปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) เป็นการศึกษาตามแนวคิดของตะวันตกซึ่งมีวิธีการที่ยืดหยุ่นแต่ซับซ้อน และยังมีการโต้แย้งในแง่ของความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยจึงทำให้การวิจัยเชิงคุณภาพอยู่ในวงจำกัด มุ่งให้ความสนใจเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของมนุษย์ เน้นการคิดที่เกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตของคนที่พบ และให้ความหมายของเรื่องที่ตนเองพบของผู้ที่มีประสบการณ์นั้น ๆ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 7 ขั้นตอน ดังนี้ (ชาย โพธิ์สิตา, 2550: 57; Houser, 2008: 30; Moustakas, 1994: 27) 1) กำหนดหัวข้อและคำถามในการวิจัยที่เหมาะสมกับวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ปรากฏการณ์ที่จะศึกษาต้องเหมาะสมกับปรัชญาพื้นฐานของการวิจัย 2) ทบทวนองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา โดยทบทวนระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย และเตรียมความรู้เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่จะศึกษา 3) กำหนดเกณฑ์สำหรับเลือกบุคคล และปรากฏการณ์สำหรับศึกษา ผู้ให้ข้อมูลจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ที่มีคุณสมบัติตามที่นักวิจัยกำหนด 4) ให้ข้อมูลที่ทำเป็นแก่ผู้ที่ถูกเลือกมาศึกษา รวมทั้งดำเนินเกี่ยวกับประเด็นด้านจริยธรรมการวิจัย ให้ความเวลาในการตัดสินใจสำหรับผู้ให้ข้อมูลที่จะเข้าร่วมในงานวิจัย 5) กำหนดประเด็นหรือแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยกำหนดให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะศึกษา 6) ทำการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์อย่างละเอียด โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก 7) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลในขณะที่เก็บข้อมูลและภายหลังเก็บข้อมูล

การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Method) เป็นการศึกษากรณีที่มีขอบเขตชัดเจน มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งในแง่ของเนื้อหา เวลา สถานที่หรือบริบท Bogdan & Biklen (2003: 15) อธิบายว่า กรณีศึกษาเป็นการศึกษาอย่างละเอียดในสภาพการณ์หนึ่ง

บุคคลหนึ่ง เอกสารในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเหตุการณ์เฉพาะ กรณีศึกษามีความซับซ้อนหลากหลาย นักวิจัยใหม่ควรเริ่มต้น จากกรณีศึกษาหนึ่งกรณี เมื่อประสบความสำเร็จจึงค่อยๆ เริ่มใช้ หัวใจสำคัญของการศึกษาเฉพาะกรณี คือ การศึกษาที่ครอบคลุมทั้งในแนวกว้างและแนวลึก ได้แบ่งกรณีศึกษา ไว้ 5 กลุ่ม คือ 1) กรณีศึกษาพัฒนาการขององค์การ (Historical Organizational Case Studies) 2) กรณีศึกษาแบบสังเกต (Observational Case Studies) 3) ประวัติชีวิตคน (Life History) 4) ศึกษาหลักฐาน (Documents) 5) รูปแบบอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์เชิงสถานการณ์ (Situation Analysis) การศึกษาหน่วยย่อย ๆ ในองค์กร (Micro Ethnography) นอกจากนี้ Stake (2006: 13) มองว่า เป็นการศึกษากรณีพิเศษเฉพาะเจาะจง จุดเน้นอยู่ที่สิ่งที่ถูกศึกษามีลักษณะเฉพาะ มีขอบเขตชัดเจน สมบูรณ์ในตัว ไม่เน้นวิธีการศึกษาซึ่งเป็นวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ที่ใช้กันอยู่โดยทั่ว ๆ ไป

การวิจัยทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory Study) เป็นปฏิบัติการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบของการรวบรวมข้อมูล การจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวด และการเชื่อมโยงหมวดเหล่านั้น เพื่อนำเสนอเป็นทฤษฎี ที่เป็นกรอบแนวคิดกว้างๆ อธิบาย กระบวนการของเหตุการณ์ กิจกรรม การกระทำ หรือการมีปฏิสัมพันธ์ในประเด็นที่วิจัย ทฤษฎีที่เป็นผลจากการวิจัย เป็น “ทฤษฎีเชิงกระบวนการ” (Process Theory) นักวิจัยสามารถทราบทฤษฎีที่จะนำมาอธิบายกระบวนการนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมและอย่างสอดคล้องกับบริบทจากข้อมูลฐานราก ไม่เป็นทฤษฎีที่หยิบจากเอกสารตำรามาใช้ แต่เป็นทฤษฎีที่สอดคล้องกับสถานการณ์ กับ การปฏิบัติจริง กับความรู้สึกนึกคิดของคนในที่ทำงาน และครอบคลุมถึงข้อเท็จจริงที่สลับซับซ้อน ซึ่งสามารถนำไปอ้างอิง (Generalizable) ได้ในระดับหนึ่ง เป็นทฤษฎีในระดับกลาง (Middle Range Theory) แม้ไม่เทียบเท่ากับทฤษฎีใหญ่ (Grand Theory) อื่น ๆ เช่น ทฤษฎีพฤติกรรมนิยมของ Skinner หรือ ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของ Douglas McGregor หรือทฤษฎีการจูงใจของ Maslow เป็นต้น ทั้งนี้ Glaser & Strauss (2006: 98) กล่าวว่า ทฤษฎีฐานราก เป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากมุมมองและการให้ความหมายของคนจากปรากฏการณ์ นำข้อมูลที่ได้มาสร้างมโนทัศน์ และหาความเชื่อมโยงจากมโนทัศน์ต่าง ๆ ให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีสำหรับอธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รูปแบบเชิงระบบของ Corbin & Strauss (1990: 3-20) เป็นรูปแบบที่พัฒนาเพิ่มขึ้นจากแนวคิดที่ Glaser & Strauss ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มการวิจัยทฤษฎีฐานรากได้พัฒนาขึ้นในปี 1967 เป็นรูปแบบที่ถูกนำไปใช้

อย่างแพร่หลายในการวิจัยทางการศึกษา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ การเปิดรหัส การหาแก่นของรหัส การเลื่อกรหัส และการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุผลหรือแผนภาพของทฤษฎี

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นการวิจัยระหว่างการทำงานเพื่อแก้ปัญหาที่ผู้ปฏิบัติงานกำลังเผชิญอยู่ เป็นกระบวนการศึกษาศาสตร์ภาพหรือสถานการณ์ที่เป็นจริงขององค์กร หน่วยงาน เพื่อทำความเข้าใจ และพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของการปฏิบัติงาน (Johnson, 2008: 28) มีจุดกำเนิดมาจากการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาลังคม ของ นักจิตวิทยาสังคมชาวอเมริกา ที่ต้องการจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และเพื่อปรับปรุงคุณภาพ อาศัยแนวความคิด 2 ประการ คือ การร่วมกันตัดสินใจของกลุ่ม และความตั้งใจที่จะทำการปรับปรุง (Lewin, 1997: 46) การวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนามาจากฐานความเชื่อที่บูรณาการเชื่อมโยงความรู้หรือทฤษฎีเชิงปฏิบัติการที่ได้จากการทำวิจัยกับการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นจริง ๆ ผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยการสะท้อนความคิดในเชิงวิพากษ์ผลการปฏิบัติงานตามแผนการที่วางไว้ รวมทั้งมีปัจจัยเกื้อหนุนและขัดขวางความสำเร็จในการแก้ปัญหาอะไรบ้าง และจะต้องดำเนินการอย่างไร กระบวนการดำเนินงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นเกลียวเวียนหรือวงจรต่อเนื่องกันไป (Spiral of Steps) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1988: 11) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติการ (Action) 3) การสังเกตการณ์ (Observation) และ 4) การสะท้อนกลับ (Reflection) กระบวนการและผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และปรับปรุงแผนการปฏิบัติงาน (Re-Planning) โดยดำเนินการเช่นนี้ต่อไปเรื่อย ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการวิจัยหลักที่หมุนเคลื่อนไปเป็นวัฏจักรของกระบวนการวิจัย จึงเป็นเสมือนแหล่งที่ก่อให้เกิดความรู้เชิงปฏิบัติการและกลไกการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหาย่างต่อเนื่อง

การวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้หรือวิทยาการต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติหรือเป็นการวิจัยที่นำผลที่ได้ไปแก้ปัญหาโดยตรงนั่นเอง การวิจัยประเภทนี้อาจนำผลการวิจัยพื้นฐานมาวิจัยต่อแล้วทดลองใช้ ได้แก่

การวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เป็นกระบวนการศึกษารวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติที่อาจจะเป็นไปได้ในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในระดับนโยบาย ที่ผู้วิจัยจะสื่อสารแก่บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจ (Decision-Makers) เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน

หรือปรับปรุงแก้ไขนโยบาย กลยุทธ์หรือโครงการต่าง ๆ ต่อไป (Dukeshire & Thurlow, 2002: 3-4) สิ่งสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบาย คือ ผู้วิจัยจะต้องให้ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ (Action-Oriented Recommendations) อันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติแก่ผู้ใช้ผลการวิจัยด้วย เพราะผู้ใช้ผลการวิจัยจะนำมาใช้ในการตัดสินใจต่อไปว่า จะผลักดันหรือขับเคลื่อนนโยบาย ปรับปรุงหรือล้มเลิกเสีย Majchrzak (1984: 20) ได้เสนอขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ

- 1) **การเตรียมการ (Preparation)** เป็นการศึกษาสภาพในอดีตและในปัจจุบันของบริบทนโยบายในปัญหาที่ศึกษา
- 2) **ขั้นกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptualizing)** เป็นขั้นพัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหาที่ศึกษา
- 3) **ขั้นการวิเคราะห์เชิงเทคนิค (Technical Analysis)** เป็นการตรวจสอบถึงปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหา
- 4) **ขั้นการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ (Analysis of Recommendations)** งานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะศึกษาต่อเนื่องเพื่อ “คาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ” ของข้อเสนอแนะนั้นอีกด้วย โดยมีกิจกรรม คือ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย การวิเคราะห์องค์การ การคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ และการจัดเตรียมให้ข้อเสนอแนะสุดท้าย
- 5) **ขั้นการสื่อสารผลการวิจัยต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย (Communicating Policy Research to Policymakers)** ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อให้มั่นใจ ว่าผลงานวิจัยนั้นได้รับการพิจารณา และมีโอกาสที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการสื่อสารนั้นควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง และควรเลือกใช้วิธีการและสื่อที่เหมาะสมที่จะทำให้ผู้ตัดสินใจนโยบายได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดการยอมรับในผลการวิจัยนั้น

การวิจัยเชิงอนาคต (Futures Research) เป็นการวิจัยที่สื่อถึงแนวคิด การวางแผน การสำรวจ และกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้สำรวจเป็นการศึกษาแนวโน้มเหตุการณ์อนาคตที่มีความเป็นไปได้ เป็นการคาดการณ์ หรืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอิงพื้นฐานข้อมูลและข้อค้นพบจากอดีตถึงปัจจุบันสร้างกระบวนการศึกษา สรุปผลข้อมูลและสามารถวาดภาพพิจารณาถึงแนวโน้มที่จะเกิดเหตุการณ์ในภายหน้าที่สามารถหาวิธีทางเพื่อรองรับหรือป้องกันได้ การวิจัยเชิงอนาคต จุมพล พูลภัทรชีวิน (2548: 19-20) ได้กล่าวว่า ไม่ได้หมายความว่า การทำนายที่ถูกต้องแม่นยำแต่ประการเดียวแต่อยู่ที่การสำรวจ และการศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็นของเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งเรื่องที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ เพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมที่จะทำให้แนวโน้มที่พึงประสงค์นั้นเกิดขึ้น จึงมีประโยชน์ต่อการวางแผน

การกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจ ตลอดจนการกำหนดกลยุทธ์ และยุทธวิธี เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งองค์กรทุกแห่ง ควรมีการวิจัยอนาคต เพื่อประเมินความพร้อมที่จะนำไปสู่การสร้างในอนาคตและจัดเรื่องที่ไม่พึงประสงค์ การวิจัยอนาคต หรือ EDFR เป็นคำย่อมาจากคำเต็มในภาษาอังกฤษว่า Ethnographic Delphi Futures Research เป็นเทคนิคการวิจัยอนาคตที่พัฒนารูปแบบการวิจัยมาจากเทคนิคการวิจัยอนาคตสองเทคนิค คือ การวิจัยอนาคตแบบ EFR (Ethnographic Futures Research) และการวิจัยอนาคตแบบ เดลฟาย (Delphi) โดยผสมผสานทั้งสองเทคนิคเพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตามปัญหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่หลากหลายรูปแบบ นักวิจัยมีความเชื่อพื้นฐานบางประการของการศึกษาและการวิจัยอนาคตว่า อนาคตเป็นเรื่องที่มนุษย์สามารถทำการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ขั้นตอนการวิจัยแบบ EDFR ได้แก่ 1) กำหนดและเตรียมตัวกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 2) สัมภาษณ์ (รอบที่หนึ่ง) การสัมภาษณ์มีลักษณะและขั้นตอนคล้ายกับ EFR แต่ EDFR มีความยืดหยุ่นมากกว่า อาจจะเลือกสัมภาษณ์เฉพาะแนวโน้มที่ผู้เชี่ยวชาญคาดว่าจะเป็นไปได้ 3) วิเคราะห์/สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างเป็นเครื่องมือสำหรับทำเดลฟาย 4) สร้างเครื่องมือ/ทำเดลฟาย (รอบที่สอง สาม) และเขียนอนาคตภาพ

การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Product) ทั้งนี้ ศิริชัย กาญจนวาสี (2559: 10-12) กล่าวว่า เป็นการวิจัยที่ผสมผสานกระบวนการวิจัย และกระบวนการพัฒนาเข้าด้วยกัน ด้วยความคิดจากหลายแหล่งมาใช้ในการออกแบบ ทดลอง และพัฒนาปรับปรุง เพื่อสร้างนวัตกรรม หรือประดิษฐ์กรรมใหม่ที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของบุคคล หน่วยงาน องค์กร สถาบัน หรือสังคมโดยรวม การวิจัยและพัฒนา มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การศึกษาบริบท สภาวะแวดล้อม วิเคราะห์สภาพปัญหา และประเมินความต้องการจำเป็นของหน่วยงาน ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์องค์ความรู้ ออกแบบนวัตกรรมเบื้องต้น ทดลองนำร่อง และประเมินผล (D1) ทดลองนำร่อง และประเมินผลเบื้องต้น (R1) ขั้นที่ 4 ปรับปรุงการออกแบบ ทดลองซ้ำและประเมินผล (D2) ทดลองซ้ำในสถานการณ์จริง และประเมินผล (R2) ขั้นที่ 5 การสรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัย ขั้นที่ 6 การเผยแพร่และขยายผล นอกจากนี้ การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (ER&D) เป็นวิธีวิทยาการวิจัยแบบหนึ่งที่ประยุกต์หลักการวิจัยและพัฒนา (R&D) มาใช้ทางการศึกษามี 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาวะแวดล้อม

วิเคราะห์สภาพปัญหา และประเมินความต้องการจำเป็น ขั้นที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนา ขั้นที่ 3 การสังเคราะห์องค์ความรู้ การออกแบบนวัตกรรมเบื้องต้น ทดลองนำร่อง และประเมินผล (D1&R1) ขั้นที่ 4 ปรับปรุงการออกแบบ ทดลองซ้ำ และประเมินผล (D2&R2) ขั้นที่ 5 การสรุปผลและจัดทำรายงานการวิจัย และขั้นที่ 6 การเผยแพร่และขยายผล หลักการวิจัยและพัฒนาจะช่วยสร้างนวัตกรรมและประดิษฐ์กรรมทางการศึกษา (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2559: 17-18)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

เป็นการแสวงหาความรู้ ความจริงที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ตรวจสอบได้ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีกลุ่มบุคคลเข้ามาร่วมเรียนรู้เพื่อรู้จักตัวเอง ชุมชน สิ่งแวดล้อมให้เห็นปัญหาของตนเอง และเห็นทางแก้หรือทางออกจากปัญหา โดยลงมือปฏิบัติจริง ได้ผลจริง แก้ปัญหาได้จริง แนวคิดตามทัศนะของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553: 66-78) แบ่งเป็น 10 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) เพื่อสร้างความคุ้นเคยและเสริมพลังอำนาจ เชิงวิชาการ ขั้นที่ 2 การวางแผน (Planning) มุ่งเน้นการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) เพื่อการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ และความรู้ใหม่ ขั้นที่ 4 การสังเกตผล (Observing) การสังเกตเพื่อบันทึกผลการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) เพื่อนำไปสู่การวางแผนในวงจรใหม่ ขั้นที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re - Planning) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2 ขั้นที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re - Acting) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 ขั้นที่ 8 การสังเกตใหม่ (Re - Observing) เช่นเดียวกับขั้นที่ 4 ขั้นที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re - Reflecting) เพื่อสรุปผลและถอดบทเรียนกันใหม่ เช่นเดียวกับขั้นที่ 5 ขั้นที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) การสรุปผลการวิจัย จะเป็นการนำเสนอผลการวิจัยในบทที่ 4 จะเป็นการนำเสนอผลการปฏิบัติจริง

การวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) การวิจัยเชิงประเมินเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับโครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมใดๆ โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความเป็นไปได้ การกำกับ ติดตาม ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และผลกระทบของโครงการ แผนงานหรือกิจกรรมดังกล่าว ทั้งนี้ การศึกษาจะใช้แนวคิดการวิจัยเชิงทดลองในการออกแบบ ส่วนโครงการ แผนงาน จัดเป็นเงื่อนไขในการทดลองหรือตัวแปรสาเหตุ ส่วนผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการแผนงาน คือ ตัวแปรตาม หรือตัวแปรผล รูปแบบการประเมินเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย คือ รูปแบบการประเมินซิปปี้ (CIPP Evaluation Model) ของ Daniel Stufflebeam และได้ถูกนำมาใช้ในการประเมิน

โครงการต่าง ๆ เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะโครงการทางการศึกษา ต่อมาได้มีการปรับปรุงพัฒนา รูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST ทั้งนี้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่ปรับใหม่ก็มี มโนทัศน์และแนวทางการนำไปใช้ที่แตกต่างจากรูปแบบการประเมิน CIPP ทั้งนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 7-15) ได้อธิบายว่า รูปแบบการประเมิน CIPP เป็นการนำตัวอักษรตัวแรกของมิติการ ประเมิน 4 ด้านมาประกอบกัน ได้แก่ การประเมินบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ซึ่ง Stufflebeam พัฒนาคำเสนอขึ้นโดยมี พื้นฐานมาจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์การกระทำการประเมินโครงการทางการศึกษาของ ประเทศสหรัฐอเมริกา รูปแบบการประเมิน CIPP ปรากฏในหนังสือชื่อ Educational Evaluation and Decision Making ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1971 และปรับปรุงอีกครั้ง ในปี 2007 ในหนังสือ Evaluation Theory Models and Applications ประกอบด้วย 1) การประเมิน บริบท (Context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) 3) การ ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) นอกจากนั้นการประเมินผลผลิตก็จะต้องประเมินผลลัพธ์ (Outcomes) นอกจากนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2556: 23-24) กล่าวอีกว่ารูปแบบการประเมิน CIPPIEST คือ ส่วนปรับขยายของ รูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิตออกเป็น การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมิน ความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation)

การวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ดังที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การ วิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเชิงประยุกต์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสามารถเลือกวิธีวิจัย ได้ตามลักษณะปัญหาที่ต้องการศึกษาให้เหมาะสมได้ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพงานวิจัย ควรเป็นผลงานวิจัยที่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ได้รับการ ยอมรับให้ตีพิมพ์เผยแพร่และนำเสนอต่อที่ประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ตลอดจน เป็นผลงานวิจัยที่มีคุณค่าและสร้างมูลค่าให้แก่สังคมและประเทศชาติ มีคุณภาพ และเป็นที่ ยอมรับในแวดวงวิชาการยิ่งขึ้นต่อไป

บทสรุป

ปรัชญาการวิจัยเป็นการช่วยกำหนดทิศทางในการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีแสวงหาความจริงได้ 2 แนวความคิด คือ **แนวคิดปฏิฐานนิยม** แนวคิดนี้มองว่าสิ่งต่างๆ บนโลกนั้นมีสาเหตุและที่มาของการเกิด ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในธรรมชาติ นักวิจัยตามแนวคิดนี้ จะไปเก็บข้อมูลในสิ่งที่ต้องการศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่ออธิบายสาเหตุของการเกิดนั้น ๆ เชื่อในการค้นพบความจริงของปรากฏการณ์ที่สามารถจับต้อง แง่งนับ วัดค่าได้ อย่างเป็นวัตถุวิสัยหรือมีความเป็นปรนัย (Objectivity) ซึ่งความเชื่อแบบปฏิฐานนิยมเป็นท่ามาก่อนให้เกิดของระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) ส่วน**แนวคิดแบบปรากฏการณ์นิยม** เชื่อว่าการวิจัยที่อาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพียงอย่างเดียวไม่สามารถอธิบายงานวิจัยเชิงสังคมศาสตร์ในบางเรื่องได้ แนวคิดแบบปรากฏการณ์นิยมนี้ เป็นที่ก่อให้เกิดแนวคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ซึ่งใช้วิธีการแสวงหาความรู้ หรือความจริง โดยการใช้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) คือ เริ่มจากการที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาจจะใช้วิธีสังเกต หรือ สัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นมาสรุปเป็นทฤษฎีได้ นอกจากนี้การวิจัยเชิงประยุกต์ ซึ่งอาจใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยผสมวิธี (Mix Methods Research) ทั้งนี้แต่ละวิธีวิจัยมีหลักการและกระบวนการเกี่ยวกับการวิจัยในการแสวงหาความรู้และความจริง เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ออกแบบการวิจัยให้เกิดความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2548). ปฏิบัติการวิจัยอนาคตด้วย EDFR. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 1(2), 19-20.
- Phulphatharachiwin, J. (2005). Future research with EDFR. **Journal of Educational Administration Khon Kaen University**, 1(2), 19-20. (in Thai).
- ชาย โพธิสิตา. (2550). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- Phothisita, C. (2007). **Science and Art of Qualitative Research**. 3rd ed. Bangkok: Amarin Printing & Publishing Public (Company Limited). (in Thai).
- ทศนา แคมมณี. (2550). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ์.
- Khaemmanee, T. (2007). **Teaching Science: Knowledge for Organizing Effective Learning Processes**. 6th ed. Bangkok: Dansuttha karnphim. (in Thai).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2548). แนวโน้มการวิจัยในยุคสังคมความรู้. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 1(2), 16-17.
- Wiratchai, N. (2005). Research trends in the knowledge society era. **Journal of Educational Administration Khon Kaen University**, 1(2), 16-17. (in Thai).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2551). การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน ใน **การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม**. วันที่ 29 สิงหาคม 2551. โรงแรมแอมบาสเดอร์.
- Wiratchai, N. (2008). Development of assessment indicators in **Meeting of Open Academic Conference in Horizon of Ethics**. 29 August 2008. Ambassador Hotel. (in Thai).
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และถูกต้องในการใช้. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 5(2), 7-15, 23-24.
- Buonson, R. (2013). CIPP and CIPPIEST evaluation models: Mistaken and precise concepts of applications. **Journal of Silpakorn Education Research**, 5(2), 7-15, 23-24. (in Thai).

วิโรจน์ สารัตนนะ. (2553). **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา**.
ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.

Sanrattana, W. (2010). **Educational Administration Research: Concepts and Case Studies**. Khon Kaen: Khlang NaNa Withaya. (in Thai).

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). การวิจัยและพัฒนาการศึกษาไทย Research and Development for Thai Education. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 8(2) 10-12.

Kanchanawasi, S. (2016). Research and development for Thai education. **Journal of Silpakorn Education Research**, 8(2), 10-12. (in Thai).

สุนีย์ ประสงค์บัณฑิต. (2553). **แนวความคิดฮาบิตัสของปีแอร์ บูร์ดิเยอ กับทฤษฎีทางมานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

Prasongbundit, S. (2010). **Pierre Burdier's Habitus Concept with Anthropological Theories**. Bangkok: Sirindhorn Anthropology Center. (in Thai).

Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (2003). **Qualitative Research for Education: An Introduction To Theories and Methods**. 4th ed. New York: Pearson Education group.

Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded Theory Research: Procedures, Canons, and Evaluative Criteria. **Qualitative Sociology**, 13(1), 3-21.

Dukeshire, S., & Thurlow, J. (2002). **Understanding the Link between Research and Policy**. Halifax, NS: Rural communities impacting policy project, Atlantic Health Promotion Research Centre, Dalhousie University.

Glaser, B., & Strauss, A. (2006). **The Discovery of Grounded Theory Strategies for Qualitative Research**. New Brunswick (U.S.A.): A Division of Transaction Publishers.

Glaser, B., & Strauss, A. (2006). **The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research**. Chicago: Aldine.

Houser, J. (2008). **Nursing Research: Reading, Using, and Creating Evidence**. Boston: Jones and Bartlett Publishers.

- Johnson, A. P. (2008). **A Short Guide to Action Research**. 3rd ed. Boston: Pearson Education.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). **The Action Research Planer**. 3rd ed. Victoria: Deakin University.
- Lewin, K. (1997). **Resolving Social Conflicts and Field Theory in Social Science**. New York: Amer Psychological Assn.
- Majchrzak, A. (1984). **Methods for Policy Research: Applied Social Research Methods**. California: SAGE Publications.
- Moustakas, C. (1994). **Phenomenological Research Methods**. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Stake, R. E. (2006). **Multiple Case Study Analysis**. New York: Guildford.
- West, L. H., & Pines, A. L. (1985). **Cognitive Structure and Conceptual Change**. Sydney: Academic Press.